

A black and white photograph of a misty forest path. The path is narrow and leads into the distance, flanked by tall, thin trees. The atmosphere is hazy and ethereal. The number '24' is overlaid in the center of the path in a large, white, sans-serif font.

24

LADISLAV LAD VALÍK

Ladislav Lad Valík

Čtyřicetáctníci

Tribun EU
2013

Ladislav Lad Valík
Čtyřadvacátníci

© Ladislav Lad Valík
Illustrations © Ladislav Lad Valík

MOTTO

Ze všech vzácných hodnot, které nám dává život, by si lidé měli vybrat – svobodu.

Obsah

Předmluva	6
Úvod	7
Válka ve vzduchu	9
Psaníčko z arbajtsamtu	13
Výlet do Němec	22
Setkání se smrtí	30
Ve fabrice norimberské	36
Pan Dr. Heinrich Schmidt	47
A život jde dál	53
Není lékař jako lékař	58
Útěk	66
Návrat	78
Poslední rok válečný	92
Závěr	96
Epilog	99

Předmluva

Nebývá zvykem, že se před každou knihou píše předmluva. Úvod by měl stačit. Ale vzhledem k tomu, že toto není kniha knih, že toto je kniha, která vznikla ze zážitků mimořádných – proto ta předmluva.

Zážitky jsou opravdové a skutečné, prožité mladými lidmi v těžkých válečných časech. Jsou naplněny mládím a energií sebezáchovy, jsou naplněny odvahou a často i neopatrnou mladistvou bezstarostností. Je předností mládí, že dovede bolest, někdy i tragiku, lehkovážně přijmout a též vyslovit.

Že takové situace by se měly vyprávět s respektem, je logické, ale respekt mladých má jiné dimense. Proto svou předmluvou uvádím čtenáře do světa mladých lidí. Oni tu dobu prožívali, s útrapami té doby se potýkali a pod vlivem svých zážitků o těžkých, ale někdy i hezčích chvílích té doby – vypráví.

Váš autor

Úvod

Byli jsme mladí a byli jsme „prvotřídní Kanonenfutter“. Proto si nás válka vybrala. Když se to slovo – válka – vysloví, vyvstane před námi hrůza, bolest, krev a smrt. Nemělo by vůbec být vhodné o válce hovořit a psát. Ale proč ne? Vždyť nám to všechno, co s sebou nese, dala okusit. Proti naší vůli. Nikdo z nás jsme ji nechtěli.

Žít v letech válečných není žádný med. Chybí pořádné jídlo, chybí oblečení, chybí kultura, chybí víra v život. Válečné dny jsou naplněny strachem a nejistotou. Začíná chybět úcta mezi lidmi, z přátel se stanou nepřátelé a udavači. Vznikají nešťastné morální škody, včetně obrovských škod materiálních. A to vše by nemuselo být, kdyby nebyla válka. Je velkým štěstím, že těmto válečným špatnostem drtivá většina lidstva nepodléhá. Tato většina je však nucena se válce podřídit a její špatnosti snášet. Přesedlá tedy trpělivě z aut a autobusů na jízdní kola anebo chodí pěšky. Na svačinku nebývá buřtíček nebo masíčko, ale suchý krajíček chleba, někdy jen spoře namazaný margarinem. Často se však též stává, že ani ten chlebiček není.

Já to všechno prožil a nehledě k tomu se ke mně, pubertálnímu mladíkovi, válka zachovala velmi nemilosrdně. Měl jsem jediné slušné kalhoty, ale ty byly dokonale opatřeny záplatami. Strašně jsem se za to jako student gymnázia před holkama styděl. Jejich zájem o mne byl naprosto degradován. Neodvážil jsem se nechat vyvolat k tabuli, třebaže jsem věděl, na co se pan profesor ptá. Unikla mi možnost získat výbornou a vyniknout nad ostatními. Dnes bych svými záplatami ohromoval holky i veřejnost. Inu, byla jiná doba a hlavně byla válka.

Ta se mne dotýkala, i když byla ještě vzdálená a já o ní věděl jen z knížek a hodin dějepisu. Jo – a také z tátova napínavého vyprávění zážitků z bitvy na Piavě v první světové válce. Doopravdy jsem se s válkou seznámil až vstoupila do mého života.

Válka ve vzduchu

Když po jednání evropských velmocí s Hitlerem byla vyhlášena všeobecná mobilisace, byli všichni ochotni bránit rodnou zemi. Bohužel – všemi opuštěni, v naprostém osamocení jsme nuceně přijali podmínky Mnichova. Události té doby těžce zasáhly do historie naší republiky. Napjatá mezinárodní situace se víc a více zhoršovala. V Bratislavě byl vyhlášen samostatný slovenský stát a v Praze tehdejší prezident Dr. Emil Hácha odevzdal české země pod tzv. ochranu říše německé, což se rovnalo okupaci.

Od páté hodiny ranní vysílal rozhlas výzvy k občanům, že německá vojska obsazují naše území, aby lidé zachovali klid, aby šli do práce a my abychom šli do školy. Bylo mi tehdy 15 let a byl jsem žákem gymnasia ve Velkém Meziříčí. Do školy jsme jezdili na kole každý den 11 km tam a 11 km zpět. Dříve jsme chodívali pěšky.

Toho dne v roce 1939 napadlo u nás mnoho sněhu a proto jsme kola vyměnili za lyže. V noci jsme vůbec nespali a když jsme se sešli na obvyklém místě, měli jsme mizernou náladu. Snad to způsobil pocit samoty a opuštění, v němž zanikal zoufalý výkřik okleštěné republiky. Při zvuku okovaných bot, v rachotu obrněných vozů i tanků a hukotu nepřátelských letadel jsme se víc a více utápěli v černohnědé okupaci. Modrá ranní obloha se zatáhla mrakem hákových křížů. Ptám se... Tak náhodou – nepřipomíná vám to rok 1968?

Ano! Ale to se psal rok 1939 a bylo 15. března! Do naší vlasti se přirýly oddíly wehrmachtu. My študáci jsme byli jejich tanky zastíženi na cestě do školy. Ten den byla naše cesta velmi nebezpečná. Nejednou jsme se octli v příkopu, abychom se tankům vyhnuli, když se na nás řítily. Nevěděli jsme sice nic o situaci v zemi, ale bylo nám jasno, že se děje něco hrůzného. Do školy jsme však dojeli šťastně, vběhli do třídy a s nejistotou a napjetím jsme očekávali, co se v příští chvíli stane.

Vtom do třídy vstoupil náš třídní a vzrušeně nás oslovil, jak nikdy předtím.

„Milí mladí přátelé! Naše vlast je okupována cizí mocí a naše i vaše budoucnost je vážně ohrožena. Prosím vás – zachovejte klid a rozvahu. Nedělejte žádné hlouposti a neprovokujte cizí vojsko. Nacházíme se téměř ve válečném stavu a každý nepředložený čin by mohl skončit tragicky. V úctě k vašemu mládí si uchovejte život. Já se s vámi asi budu muset rozloučit, ale věřím, že vy se dočkáte lepších časů. Chci vás ještě upozornit, že je velmi nebezpečné pohybovat se po ulicích a silnicích. Cizí vojska a tanky jezdí vpravo a nerespektují naši jízdu vlevo. Loučím se s vámi a doufám, že osud nám bude milosrdný...“

Jeho hlas zanikl v dojemné pomlce a náš oblíbený třídní zmizel za zavřenými dveřmi. K němu osud milosrdný nebyl. Tehdy se za ním zavřel i jeho život, neboť na